

TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 18

Indhold

- **MARK**
- Aktuelt i marken
- Sortsvalg i vinterraps og vintersæd 2024-2025
- Vinterraps
- Vinterhvede
- Vinterrug
- Vinterbyg
- Triticale
- Sortsblandinger
- Hjemmeavlet udsæd
- Rengøring af kornlagre

MARK

Aktuelt i marken

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

Denne udgave af TILVÆKST Salgsafgrøder indeholder vintersædssorter, sortsblandinger, hjemmeavlet udsæd og klargøring af kornlagre.

Sortsvalg i vinterraps og vintersæd 2024–2025

Sortsvalget afhænger af mange faktorer, vi har i dette nummer samlet de sorter der forhandles i år. For at lette sammenligningen er data samlet på tværs af forhandlere med data fra landsforsøgene. Under hver afgrøde er en mindre tabel med de sorter der nævnes, og en printvenlig samling af alle sorter kan ses i boksen lige herunder.

Vinterraps

Fokus ved valg af rapssort

- Et stort og stabilt udbytte af frø af standardkvalitet gennem flere års forsøg

- Passende højde ved høst
- Tolerance overfor raps-rødsot
- Skulpeopspringsresistens, og dermed mindre dryssetab.
- Pris på udsæd og behov for planteværnsindsats (vækstregulering) i vækstsæsonen

Udbyttetne i 2023 svinger fra 89 – 108 i forholdstal, hvilket er ganske meget. Turing har det højeste udbytte over en treårig periode. Højeste olieprocent findes i sorterne PT314, Croissant og Crossfit. Croissant og Crossfit er gode sorter med kålbrot tolerance. Selvom du vælger en sort med tolerance overfor kålbrot, må du aldrig gå på kompromis med, at der skal være 5 rapsfrie år i sædskiftet.

Linjesorten Anton, er med i landsforsøgene i år. Måske får vi en ny sort, Create, med i landsforsøgende næste år, men det får vi se. Den er stærk mod raps rødsot, kålbrot og har resistens for skulpeopspring.

Tabel 1 Udvalgte rapssorter og deres udbytte samt øvrige kvalitetsparametre, baseret på sortinfo samt forhandlernes oplysninger. Se samtlige sorter i den samlede tabeloversigt.

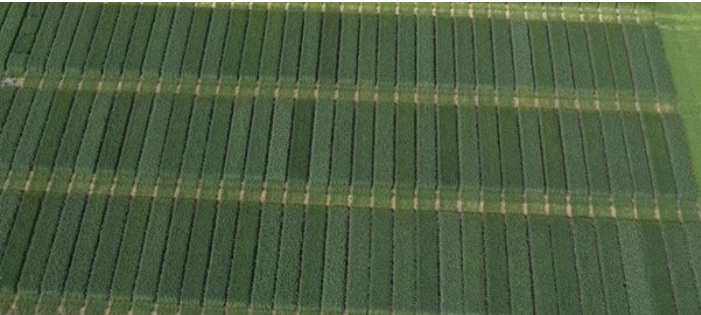
Vinterraps

	Frøudb. forholdstal				Pct. olie i tørstof (% af tørstof)	Begyndende blomstring dage efter - Drifter	Afgrøde-højde ved høst (cm)	Lejesæd (0 - 10)	Tolerance		Resistens mod skulpeopspring	Egnet til såning			Forhandler
	gns	2023	2022	2021					Rapsrødsot	Kålbrot		1. uge aug	Middelt	5. uge aug	
Blanding vin-rap*	100	100	100	100	51,3	4	152	1,4							
LG Adapt	108	108			51,7	8	169	0,1	x		x	x	x	x	DLG
KWS Mikados	105	105	104		51,0	9	174	0,2			x	x	x		HK
Turing	105	107	105	104	50,9	1	159	0,1			(x)		x	x	VA, DA
Ceos	104	104			51,2	8	167	0,1	x		(x)	x	x		HK
Hinsta	104	104			51,8	10	168	0			x		x	x	DLG
LG Armada	104	104	103		51,4	9	164	0	x		x	x	x	(x)	VA, DA

DA: Danish Agro, HK: Hornslyd Købmandsgård, VA: Vestjyllands Andel

Klik i boksen herunder for at se hele sortstabellen.

Vinterhvede

Fokus ved valg af vinterhvedesort

- Et højt, stabilt udbytte
- Indhold af råprotein
- Lav sygdomsmodtagelighed
- God overvintring

Derudover kan andre parametre også være vigtige for sortsvalget

- Egnethed til tidlig/sen såning
- Hvedetype (brød-, industri- eller foderhvede)
- God stråstyrke

Udover et højt, stabilt udbytte er også sygdomsmodtageligheden interessant når der vælges hvede sort. Afhængig af om hveden skal bruges til foder eller på anden vis betaler for proteinindholdet, kan det også være en vigtig faktor.

Sidste vinters megen frost og blæst, viste sig at være en udfordring for de fleste hvedesorter på særligt udsatte steder. Sorter som Bright og LG Initial klarede sig nogenlunde igennem vinteren. Desværre har de to sorter vist sig at have et vigende udbytte de sidste par år og ligger nederst i tabellen.

De nye sorter Guinness og Pacman havde de højeste udbytte i 2022, men i 2023, er udbyttet faldet lidt i forhold til

andre sorter i Landsforsøgende. RGT Stokes ligger højt set over de seneste tre år, men kun fordi sorten havde et meget højt udbytte tilbage i 2021. Råproteinindholdet er omvendt korreleret med udbyttet, så sorter med højt udbytte tenderer til lavere råprotein indhold.

Til tidlig såning anbefales sorterne Pondus, Heerup, DLG Wheat Mix Star, Bright, Champion, Guinness, Kvium, LG Initial, Mascula, RGT Saki og RGT Stokes.

Sortsblandinger er blevet en stor ”sort” de seneste år, i tabel 6 ses, hvilke sortsblandinger der udbydes i år, samt hvilke sorter der indgår. Nogle sortsblandinger er også undersøgt i landsforsøgene og deres kvalitetsparametre kan ses i tabellerne med alle sorter.

Tabel 2 Udvalgte hvedesorter og deres udbytte samt øvrige kvalitetsparametre, baseret på sortinfo samt forhandlernes oplysninger. Se samtlige sorter i den samlede tabeloversigt.

	Kerneudb.(t/ha)				Merudb. for svampe- bek (t/ha)	Hekto- litervægt (kg/hl)	Råprotein i tørstof (%)	Strå- længde (cm)	Lejesæd (kar. 0 - 10)	Fremavls- areal	Modtageligheds- gruppe (0-4)*					IPM Score (kar. 0-19)	Forhandler
	Gns	2023	2022	2021							Møl- ling	Septoria	Brennst	Gulrust	Hvedebleg- plet		
	100	100	100	100							-	-	-	-	-		
Blanding,vi-hved *	100	100	100	100	8,9	74,5	10,0	77	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-
Pacman	104	102	106		3,5	74,0	9,3	79	0	3044	1	1	3	0	1	-	8 VA, DA
Guinness	103	100	105		12,2	75,1	9,8	85	0,2	2015	2	1	2	0	2	2	8 DLG
RGT Stokes	103	98	101	109	9,9	74,6	9,6	75	0,2	2077	1	1	2	2	2	3	8 DLG
KWS Dawson	102	103	100	102	10,8	77,5	9,6	70	0	653	0	3	2	1	2	2	8 HK, Ewers
Pondus	102	100	102	104	7,0	73,7	9,6	79	0	2834	2	1	3	0	1	2	8 VA, DA, Ewers
Kvium	101	98	101	104	7,3	74,4	9,9	77	0,7	928	2	1	3	1	2	3	10 DLG
Heerup	100	97	100	103	13,1	76,4	9,6	84	0,5	1538	1	1	2	2	2	2	8 DLG
Bright	97	95	96	101	6,3	78,6	10,8	85	0,3	114	1	1	3	1	2	1	8 DLG
LG Initial	97	94	97	100	8,0	76,7	10,7	82	0	46	0	1	3	0	2	2	5 DLG

DA: Danish Agro, HK: Hornslyd Købmandsgård, VA: Vestjyllands Andel

Klik i boksen herunder for at se hele sortstabellen.

Vinterrug

KWS-sorterne Igor og Rotor ligger udbyttmæssigt fortsat i top over de seneste tre år. Sidste år var også KWS Tayo og KWS Berado med i top, men falder lidt i udbytte i 2023. Der er ikke den store udbyttevariation i vinterrug, på nær KWS Jethro som kvitterer mest for en svampesprøjtning. Det giver en god mulighed for at se på egenskaberne for de enkelte sorter, men også her er der ikke de store forskelle.

Niveauet med meldrøjere varierer fra år til år. Aarhus Universitet lavede tests af nogle sorter som blev kunstigt smittet i 2021 og 2022. I forsøgene indgik sorterne KWS Tayo, KWS Berado, KWS Igor, KWS Rotor, KWS Jethro, og resultaterne lå mellem 9-15 meldrøjere pr. 100 aks i 2022 og 12-21 meldrøjere pr. 100 aks i 2021. I 2021 indgik nogle SU-sorter, men ikke de sorter der udbydes til salg i år. Tendensen var at SU-sorterne har højere andel meldrøjere, uden at det kan konkluderes at være tilfældet for de SU-sorter der kan købes i år.

Tabel 3 Udvalgte vinterrug sorter og deres udbytte samt øvrige kvalitetsparametre, baseret på sortinfo samt forhandlernes oplysninger. Se samtlige sorter i den samlede tabeloversigt.

	Kerneudb.(t/ha)				Merudb. for svampe- bek (t/ha)	Hekto- litervægt (kg/hl)	Rå- protein i tørstof (%)	Lejesæd (0 - 10)	Modning (dato for 2022)	Strå- længde (cm)	Lejesæd (0 - 10)	Type af sort	Fremavls- areal	Modtageligheds- gruppe (0-4)			For- handler
	Gns	2023	2022	2021										Skoldet	Brennst	Meldrøjer	
	100	100	100	100										-	-	-	
Blanding*	100	100	100	100	9,3	76,1	8,9	3,3	37107	127	3,8	-	-	-	-	-	-
KWS Igor	102	101	103	103	3,8	75,4	9,3	4,1	37107	132	4,6	Hyb	397	2	3	2	DLG
KWS Rotor	102	99	103	103	5,2	74,7	8,8	4,1	37107	127	3,6	Hyb	204	2	2	2	VA, DA
KWS Cursor	101	101			5,5	75,7	8,8	4,1		128	3,9	Hyb	74	2	2	-	HK, Ewers
KWS Tayo	101	99	100	103	4,1	76,0	9,1	3,8	37108	127	2,4	Hyb	346	2	3	2	DLG
KWS Berado	100	99	102	100	7,3	77,2	8,9	3,6	37109	125	2,3	Hyb	550	2	3	2	VA, DA

DA: Danish Agro, HK: Hornslyd Købmandsgård, VA: Vestjyllands Andel

*Blanding: KWS Berado, KWS Receptor, KWS Rotor, KWS Tayo

Klik i boksen herunder for at se hele sortstabellen.

Vinterbyg

Fokus ved valg af vinterbyg

- Et højt, stabilt udbytte
- Lav sygdomsmodtagelighed
- 2 eller 6-radet sort
- Hybrid eller linjesort
- Højt energiindhold til svinefoder

I 2022 var der to nye 2-radede sorter, NOS Contador og Orcade med i toppen udbyttmæssigt sammen med 6-radede hybrider (Jettoo, SY Scoop, SY Dakoota, SY Loona). I 2023 klarede NOS Contador sig fortsat rigtig godt, hvorimod Orcade fald noget tilbage.

En ny sort, Randi, har vist et godt udbytte på linje med NOS Contador. Den er 2-radet og har gode egenskaber, dog meget modtagelig mod bygrust, hvorfor den kvittere godt for en svampesprøjtning.

Hybridsorter er dyrere end linjesorter og derfor mest interessant, hvis der skal sås tidligt og dermed bruges mindre udsæd. Men vær opmærksom på, at tidlig såning øger ukrudtsmængden og bør undgås, hvis du dør med græsukrudt. Vi har ikke set de samme fordele ved sortsblandinger i byg som ses i hveden.

Tabel 4 Udvalgte vinterbyg sorter og deres udbytte samt øvrige kvalitetsparametre, baseret på sortinfo samt forhandlernes oplysninger. Se samtlige sorter i den samlede tabeloversigt.

Vinterbyg 2023																			
	Kerneudb. (t/ha)				Merudb. for svampebek (kg/ha)	Hektoliter, vægt (kg/hl)	Råprotein i tørstof (%)	Nedknækning strå v. høst (0-10)	Modning dage efter blanding	Strå-længde (cm)	Lejesæd (0-10)	Nedknækning aks ved overmodenhed (kart. 0-10)	Type*	Fremavls areal	Modtagelighedsgruppe (0-4)**				Forhandler
	Gns	2023	2022	2021											Middig	Bygrust	Skoldplet	Ramuleria	
Blanding,vi-byg2*	100	100	100	100	7,4	67,3	10,0	4	16-juli	88	1,3	1,5	2-rd	0	-	-	-	-	
NOS Contador	105	104	106		4,1	67,2	9,4	5	3	72	1,3	1,7	2-rd	543	2	1	2	2	VA, DA
Jettoo	104	101	104	107	5,4	63,4	9,7	7	1	100	2,0	3,8	6-rd Hyb	61	2	3	2	1	DLG
SY Scoop	104	100	105	106	3,3	64,8	9,7	6	2	95	1,7	4,7	6-rd Hyb	32	2	3	1	2	DLG
Orcade	102	98	105		2,3	67,9	10,5	3	2	86	1,0	1,2	2-rd	264	2	0	3	2	VA, DA
KWS Tardis	101	97	104	102	1,0	68,2	10,0	3	2	76	0,7	1,3	2-rd	196	3	3	3	2	DLG
LG Globetrotter	101	98	103	102	4,9	69,5	10,2	5	1	84	2,0	2,5	2-rd	32	2	1	2	2	Ewers
Bordeaux	100	96	107	98	6,0	69,1	10,0	4	1	80	1,0	0,8	2-rd	47	3	3	3	2	DA
Valerie	100	98	100	103	2,9	69,0	9,8	5	2	82	0,3	2,3	2-rd	114	2	4	3	2	HK og NS
Cleopatra	99	97	100	100	2,2	67,0	10,4	3	2	82	0,3	0,3	2-rd	124	1	1	3	2	DLG
KWS Ludis	98	98			3,9	69,1	10,0	4		77	-	2,0	2-rd	20	2	3	-	-	Ewers

DA: Danish Agro, HK: Hornslyd Købmandsgård, VA: Vestjyllands Andel
*Sorter i blanding
2024: Alaska, KWS Tardis, LG Globetrotter, SY Dakoota

Klik i boksen herunder for at se hele sortstabellen.

Triticale

I mange år har der kun været begrænset udvikling på triticale, men sidste år udbød Danish Agro sorten Lumaco. Den har kun været i landsforsøgene i 2022 og 2023, men havde et udbytte på forholdstal 109 i begge år, mod den eneste anden udbudte sort, Trias, som lå på 100 i 2022 og kun 92 i 2023 i forholdstal. Lumaco er 9 cm højere og er mere robust overfor svampe, dog ikke mod septoria.

Fra 2023 blev der regler om at 35% af dit areal, skal tilsås med en anden afgrøde i forhold til, hvad der var i arealerne i det foregående år. I skrivende stund ved vi ikke hvad der sker med reglen til 2025, men ellers kan triticale benyttes til afgrødevaeriation.

Tabel 5 Triticale sorter og deres udbytte samt øvrige kvalitetsparametre, baseret på sortinfo samt forhandlernes oplysninger. Der udbydes ikke andre sorter end de to nævnte.

	Udbytte forholdstal				Hektoliter vægt (kg/hl)	Råprotein i tørstof(%)	Meldug dækning (%)	Septoria dækning (%)	Gulrust dækning (%)	Brunrust dækning (%)	Gulrust i aks dækning (%)	Strållængde (cm)	Lejesæd (kar. 0 - 10)	Fremavls areal(ha)	Forhandler
	Gns	2023	2022	2021											
Blanding*	100	100	100	100	70,2	10,3	9,0	3,7	0,6	0,2	3,7	107	1	-	-
Lumaco	109	109	109		71,7	10,5	0,0	7,0	0,0	0,7	0,0	114	4	146	DA, VA
Trias	98	92	100	101	70,0	10,4	19,0	3,0	0,0	4,1	3,3	103	3,5	105	DLG

DA: Danish Agro, HK: Hornsøyd Købmandsgård, VA: Vestjyllands Andel
 * Blanding: Brehat, Lumaco, Trias

Klik i boksen herunder for at se hele sortstabellen.

Sortsblandinger

Sortsblandinger vinder frem. De koster normalt et lille ekstra beløb for at få blandingen, men normalt er de også lidt mindre angrebne af sygdomme.

Der tilbydes i år en række sortsblandinger af især vinterhvede og en enkelt vinterbyg. Se blandingerne i tabel 6.

Brug oversigterne over sorterernes karakterer i de foregående afsnit, du vil hurtigt bemærke at det generelt er gode og højt ydende sorter der er brugt i sortsblandingerne. Sortsblandinger er attraktive alternativer til de rene sorter, hvis du dyrker foderkorn, da de giver en større dyrkningssikkerhed og lavere sygdomsmodtagelighed end sorter dyrket hver for sig.

Tabel 6 Oversigt over sortsblandinger fra forhandlerne af hhv. vinterbyg og vinterhvede, samt hvilke sorter de indeholder. Sortblandingerne indeholder samme mængde af hver sort, medmindre andet er nævnt.

Sortsblandinger				
	Sorter			Forhandler
Hvede				
HK-hvedeMIX 2022	Pondus	KWS Dawsum	RGT Bairstow	HK
DLG Wheat Mix Star	Kvium	Heerup	RGT Stokes	DLG
NOS Hvede Mix 2310	Pondus	Kubik	RGT Bairstow	DA, VA
NOS Hvede Mix 2320	Pacman	Pondus	Kubik	DA
VA sortsblanding	Pacman	Pondus	Kubik	VA
DLG Wheat mix Top Yield	Gunness	Heerup	RGT Stokes	DLG
DLG Wheat Mix Bread	LG Initial	Bright	KWS Extase	DLG
Sortsblanding 3092	SY Inisitor	Pondus	RGT Bairstow	Ewers
Byg				
DLG Barley mix	Alaska	KWS Tardis	Cleopatra	DLG

Hjemmeavlet udsæd

Det er tilladt at anvende egen udsæd af korn. Udsæden skal være dyrket på egen bedrift, og der må ikke handles eller byttes med naboen eller andre landmænd. Desuden skal der naturligvis betales forædlerafgift til Danske Sorts-ejere sortsejere.dk. Det koster 50-60 kr. pr. ha, afhængigt af sorten.

Hvis du selv laver blandingerne, bør de blandes godt, men sortsblandingseffekten opnås også, selvom der bliver områder i marken, hvor der kun er én sort.

Rengøring af kornlagre

Her i perioden mellem de sidste svampebehandlinger og inden høsten går løs, bør tiden bruges fornuftigt. Sørg for at mejetærskeren og kornlageret er rengjort og klar, når høsten starter. Dernæst kan det være et godt tidspunkt at overveje, om der er afspadsring eller ferie, der skal afholdes blandt dine medarbejdere. Inden længe er der nok andet at se til.

En grundig rengøring af kornlagrene mindsker risikoen for skadedyr. Ved rengøring i god tid inden lageret igen fyldes op vil den lange udtørring minimere risikoen for skadedyr. Samtidig sikres det, at kornlageret er klar, når høsten pludselig går i gang.

Start med en grundig rengøring med kost, trykluft og støvsuger. Støv og kornrester skal fjernes fra silosiderne. Vær opmærksom på, at profilerede stålplader ofte har støv og kornrester siddende. Det skal væk. Undlad at bruge stige, når høje sider skal rengøres, da arbejdshøjden gør det for farligt. Anvend hellere et langt trykluftrør, og fej eller støvsug skidtet sammen bagefter.

Er der træ i lageret, skal du være særlig opmærksom omkring revner og sprækker, og få det blæst rent. I nedstøbte tørrekanaler kan der ophobe sig meget skidt, som skal fjernes, hvis det er muligt. I værste fald reduceres luftgennemgangen af ophobet skidt.

Skadevoldere

Kemisk bekæmpelse på lagre anbefales ikke generelt. Men hvis der før er konstateret skadevoldere, bør man i alle tilfælde bruge en af de få lovlige midler, der er til rådighed.

Kemisk

Læs altid etiketten grundigt og husk at anvende personlige værnemidler som anført på etiketten.

K-Obiol EC 25 Storage er godkendt til bekæmpelse af kornskadedyr i tomme kornlagre. Midlet udbringes med rygsprøjte.

Der anvendes følgende doser af K-Obiol EC 25 Storage:

Grove overflader: 30 ml K-Obiol Storage opløses i 5 l vand. 5 l opløsning rækker til 50 m² overflade,

Jævne overflader: 60 ml K-Obiol Storage opløses i 5 l vand. 5 l opløsning rækker til 100 m² overflade.

For at få maksimal effekt skal behandlingen ske på rengjorte overflader. Midlets virkningstid er 6-16 uger afhængig af overfladens beskaffenhed, længst på glatte overflader og kortest på porøse overflader og beton. Mod risemelbillen, som er langt mindre udbredt end kornsnudebiller, er virkningstiden 4 uger. Midlet må maksimalt anvendes 1 gang pr. år.

Derudover er AquaPy (naturligt pyrethrum fra Chrysanthemum) godkendt til skadedyrsbekæmpelse i tomme kornlagre.

AquaPy er godkendt til bekæmpelse af den voksne kornsnudebille og andre kravlende insekter i tomme kornlagre. Midlet virker kun få timer, og insekterne skal derfor rammes direkte.

Der anvendes følgende dosis af AquaPy: 0,5 l AquaPy blandes med 4,5 l vand, og det rækker til 100 m².

Behandling udføres to gange med omkring en times mellemrum. Første behandling har også til formål at aktivere billerne.

Gasning

Større anlæg og større kornpartier kan "gasses" med et fosforbrinteprodukt. Temperaturen i kornet skal være over 12°C. Kun firmaer med særligt udstyr og speciel tilladelse må foretage denne behandling. For eksempel Anticimex, tlf. 7514 5822 og Nomus, tlf. 8643 0100.

Gastætte siloer

Efter grundig rengøring af en gastæt silo skal den udluftes i en længere periode. Der høres hvert år om alvorlig kvalitetsforringelse af korn i ældre gastætte siloer. Det særlige ved gastætte siloer er, at kornet ikke kan kontrolleres i lagerperioden. Derfor opdages fordærvet korn ofte først efter udtagning – og i værste fald ved problemer i stalden. Når det forekommer, er det økonomiske tab ofte markant. Gastætte siloer bør trykprøves hvert eller hvert andet år.

Billede 1 Kornlager med gammelt korn - og mange kornbiller på kornskovl. Er du i tvivl, om der er kommet skadedyr i kornet i løbet af vinteren, så fyld en plastikpose med korn fra forskellige steder i lageret og sæt den på et lunt underlag. Hvis der er skadedyr, vil de efterhånden samle sig i posens top (foto: Finn Poulsen, SAGRO).

